

izmir okuma grubu buluşması

"yusuf atılgan - anayurt oteli"

okuma buluşması toplu değerlendirmeleri

16 ekim 2021

1.Feride Cihan Göktan (Sunum Özeti)

ANAYURT OTELİ HAKKINDA

Yusuf Atılgan 27 Haziran 1921, Manisa - 9 Ekim 1989, İstanbul)

Yusuf Atılgan liseyi Balıkesir’de okuduktan sonra İstanbul Üniversitesi edebiyat bölümünden mezun oldu. Bir yıl öğretmenlik sonrası öğretmenliği bırakıp Hacırâhmanlı köyüne dönüp (1946) çiftçilik yaptı. 1949 da ilk evliliğini yaptı. 1951 yılından sonra da aktif olarak edebiyatla uğramaya başladı.

1954’te Tercüman gazetesi hikaye yarışmasında, Evdeki adlı hikâyesiyle birinci, Kümesin Ötesi ile yedinci oldu. Kendisiyle özdeşleşen Aylak Adam’la da (1958) Yunus Nadi Roman Ödülü’nde ikincilik aldı. Bu süreçte geniş kitlelerce tanınmaya başladı.

Aylak Adamı 1950 de, 1973 yılında ikinci romanı Anayurt Otelini yayımladı

9 Ekim 1989’da, Canistan’a çalıştığı dönemde ne kadar üzücü ki kalp krizinden vefat etti..

1987 yılında Anayurt Otelinin Ömer Kavur tarafından sinemaya aktarılması tanınırlığının artmasını sağladı.[8]

Kitapları; Aylak Adam / Anayurt Otelini ve Canistan

Öykü kitapları: Bodur Minareden Öte (1960) . Eylemci (Bütün Öyküleri, 1992) Çocuk Kitabı: Ekmek Elden Süt Memeden (1981)

Çevirileri ve bir tane piyesi var.. Çıkış Gecesi

Hakkında yazılanlar var. (Yusuf Atılgan’a Armağan) . Ayrıca yakarak yok ettiği 2 romanı varmış.

Anayurt Otelini:

1973’te yayınlanmıştır. Türk Edebiyatı’nın modern yapıtlarından biri. Modernist edebiyatta sıklıkla başvurulan bilinç akışı, iç monolog, serbest çağrışım ve leitmotif gibi anlatım tekniklerinin yanı sıra karakterlerin kişiliklerini şekillendiren psikolojik etkenleri, onların iç dünyalarını; yalnızlaşma ve yabancılaşma gibi kavramlarla beraber vermesi Yusuf Atılgan’ı Türk edebiyatında modernist romanın önemli bir temsilcisi yapmıştır.

Anayurt Otelini çok katmanlı ve çok çeşitli bakışlarla da okunabilir.

Felsefi, psikolojik, sosyolojik olarak okunabilir. (Hatta tarihsel bir bakış açısıyla bile)

Kısaca Zebercet, Tanzimat’tan bugüne bir türlü tamamlanamamış, sivil/askeri müdahalelerle kesintiye uğramış çarpıtılmış modernleşme/demokratikleşme süreçlerinin hüküm sürdüğü bir ülkenin neden bu kadar arada derede kaldığını anlayamayan bireyidir aslında.

Roman esas olarak psikanalitik yorumlara açıktır. Yalnız, çaresiz ve bu yalnızlığını kendince gidermeye çalışan psikopatolojik problemleri olan ama tabii ki çıkış bulamayan bir adamdır Zebercet. Otel de aynen Zebercet gibi yabancılaşma ve aidiyetsizliğin figürü.. Bu yalnızlığın dibine vurmuş adam günlerden bir gün Ankara Treni ile gelen bir kadın ile sanki gün ışığına çıkmış gibi hissediyor kendisini. Hayatı değişmiştir. Artık farklıdır. Ama ne yazık ki bu heyecan ve dirilişi kısa sürer. Kısa zaman sonra anlar ki kadın gelmeyecek. İşte o zaman bu bütün iç çatışmaları ve bilinç dışına ittiği dürtüleri hortlar. Artık gözü hiç bir şey görmez. Önce hayatını (ki bütün hayatı o otel ve

nesne gibi gördüğü ortalıkçı kadındır) önce dolaylı olarak yok eder. Oteli kapatır, ortalıkçı kadını boğar, kediyi öldürür. Sonra da gerçekten kendini cismen yok eder.

Umut dolu bir Pazar günü başlayan roman, 22 gün sonra trajik bir şekilde biter. Bu kısa gibi görünen 22 günlük süre zarfına o kadar yoğun duygular sığdırılmıştır ki; böylelikle yaşamın bizlere ne zaman ne getireceği belli olmayan yönü ürkütücü bir şekilde vurgulanır.

Anayurt Oteli ismi ile romandan uyarlanan film 1987 de gösterime girmiştir. Yönetmenliğini Ömer Kavur'un yaptığı, başrolde Macit Koper'in rol aldığı film 1986 da, Ömer Kavur tarafından senaryolaştırılmıştır. Bireyin sorunlarına değinen filmlerin yapılmaya başlandığı gözlenen 1980 sonrası Türk filmleri içinde Anayurt Oteli bireyi anlatan ilk filmidir

Filmin yönetmeni Ömer Kavur 'un Fransa'da sinema eğitimi almasının da konuya olan ilgisini ve yaklaşımını belirlemiş olduğu düşünülmektedir.

Sonuç olarak, Anayurt Oteli, Zebercet karakteriyle bütünleşmiş, Türk romanının ve Türk sinemasının unutulmaz mekânlarından biri olmuştur.

2. Özden Duru

Anayurt Oteli

Romanın olay örgüsü ana kahraman Zebercet'in oteldeki yaşamı ve kişilik sorunları çerçevesinde gelişir. Zebercet çocukluğunda ailesinden ve çevresinden gördüğü baskı sonucu kendisini toplum yaşamından soyutlamakta, yalnızlaşıp içine kapanmaktadır. Romanın diğer kahramanları Anayurt Oteli müşterileri, Emekli Subay ve Haşim Bey ile otelin temizlik işlerini yapan Ortalıkçı Kadın (Zeynep) da kendilerini toplumdaki soyutlayıp yalnızlaşmayı seçmişlerdir.

Roman kahramanlarının psikolojik sorunlar yaşamaları toplumdaki baskısı ve aile baskısından kaynaklanmaktadır. Zebercet babasından kalan Anayurt otelini işletmekte hem de otelin katipliğini yapmaktadır. Çevresi tarafından çocukluğundan beri eleştirildiğinden yalnızlığı seçmiş, insanlarda uzaklaşmıştır. Otel dışında arkadaşı olmayan, otel dışına fazla çıkmayan, sevgisiz büyümüş, insanlarla iletişim kuramayan birisidir. Bu durum kişilik bozukluğundan öteye geçip Zebercet'i Ortalıkçı Kadın'ı öldürecek bir ruhsal rahatsızlığa kadar götürmüştür.

Ortalıkçı Kadın toplumsal bir değer yargısı olan bakirelik kavramı nedeniyle toplum tarafından dışlanmış, ilk evliliğinde bakire olmadığı için kocası tarafından baba evine gönderilmiştir. İkinci evliliğinde de çok uyuduğu için kocası tarafından boşanmıştır. Zebercet birlikte olmak için onu uyandırmaya çalışırken "Geldin mi dayı" diye sayıklaması da dayısı tarafından cinsel tacize uğradığını düşündürmektedir. Zeynep suskun, tepkisiz, başına her gelene razı bir durumdadır. Zebercet'in kendisiyle birlikte olmasının bile farkında değilmiş gibi davranacak kadar duyarsızlaşmış, başına gelenleri yok saymak için hep uyumuştur. Bu tepkisizlik Zebercet'i beğenilmeme dürtüsü ile Zeynep'i öldürmeye kadar götürmüştür.

Babası Haşim Bey'in evin beslemesine tecavüz etmesi sonucu Zebercet dünyaya gelmiştir. Toplum tarafından istenmeyen bir ilişkiden dünyaya gelen çocuktur Zebercet.

Gecikmeli Ankara treniyle gelen kadın, otelin havasını değiştirmiş, Zebercet'in hayallerini süslemeye başlamıştır. Zebercet onunla birlikte olduğunu hayal ederek kadının dönüşünü beklemektedir. Dayısı Rüstem Bey'in eşine benzeyen bu kadınla özlediği yaşama kavuşacağını düşünmektedir. Kadının dönmeyeceğini anladığında da iyice yalnızlaşır. Kendisini otele hapseder, otelin kapılarını da yeni müşterilere kapatır.

Zebercet'in dayısı Rüstem Bey'in kardeşi Faruk, ağabeyinin eşine olan sevgisinden intihar etmiştir.

Emekli subay öz kızını boğmuştur.

Romanda boğarak öldürme ve intihar eylemlerinin tekrar ederek olumsuz bir davranış modeli olarak yer aldığını görürüz. Bu da obsesif, takıntılı kişilik yapasının bir özelliğidir. Toplum ve aile baskısının hastalıklı kişilikler yarattığı düşüncesi egemendir yapıtta. Sorgulanmaktan sıkılan roman kahramanları ölümü seçmişlerdir.

Romanın basıldığı 1973 yılı toplumsal baskının çok yoğun olduğu bir dönemdir. Yusuf Atılgan okurken insanı fazlasıyla düşündüren Anayurt Oteli'nde basit bir kasaba yaşamını ve kişilerini ele almış “Bir oteli yönetmekle bir kurumu, geniş bir işletmeyi, bir ülkeyi yönetmek aynı şeydi aslında. İnsan kendini, olanaklarını tanımaya, gerçek sorumluluğun ne olduğunu anlamaya başlayınca bocalıyordu, dayanamıyordu. Ülkeleri yönetenler iyi ki bilmiyorlardı bunu; yoksa bir otel yöneticisinin yapabileceğinden çok daha büyük hasarlar yaparlardı yeryüzünde. Defteri kapadı. Ne gereği vardı artık bunları yazmanın ya da birkaç satır yazıp bırakmanın? diyerek ülkeyi yönetenlere atıfta bulunmuştur.

Her okunduğunda kendisini güncelleyen bir yapıt. Mutlaka okunmalı.

Mustafa Bey'e ve Cihan Gökten arkadaşımıza teşekkürler.

Altta linkte romanla ilgili güzel bir değerlendirme yazısı var. Sizinle paylaşmak istedim.

<https://t24.com.tr/k24/yazi/anayurt-oteli-efendilerin-sucu,1247>

3. Nuray Demirezer Kaya,

Anayurt Oteli

Yıllar önce kitabı okumadan filmi seyretmişim. Üniversitedeydim film çok konuşulmuştu. Fakat şimdi filmi tekrar izlediğimde, çok daha etkilendim. Kitabı da ikinci kere okuyorum. Çok güzel bir seçim oldu ve çok derinlemesine okudum..Film, kitaptan öne çıkmıştı, daha çok da cinsel içerikli bir film olarak algılanmıştı, daha doğrusu algılamıştık..

Ama şimdi ne kadar yanıldığımızı yazarın neler anlatmak istediğini bizim neler anlamış olduğumuzu açıkça görüyorum.

Yusuf Atılgan'ın Aylak Adam kitabını da tekrar okudum. Gerçekten özel bir yazar.Kitabı okurken derinlikle okumak gerekiyor. Daha önceki okumalarımnda içim kararmış, yazarı çok kasvetli bulmuş ve çok da hoşlanmamışım. Oysa yazar 108 sayfalık kitapta bize ne çok şey anlatmış. Kitap hakkında gönderilen makaleler ve incelemeleri okuyunca şimdi daha iyi çözümlüyorum. Sadece bu kitabı anlatmak için “Zebercet'ten Cumhuriyet'e Anayurt Oteli” adlı bu kitap, Murat Belge'nin İstanbul Bilgi Üniversitesi Karşılaştırmalı Edebiyat bölümünde verdiği Türk Edebiyatı dersinin bir ürünü olan bu kitap 167 sayfa olarak Anayurt Oteli kitabını incelemiş ve kitap olarak çıkmış.. Ve daha nice incelemeler..

Zebercet üzerinden aslında bir insan yaşamının sadece gözle görülen kısmı değil içinde neler yaşadığını ancak bu kadar katmanlı anlatılabilir.Biz Proust okuduk ama bence çok benzemiyor mu? Yazarın bize bilinç akışı tekniği ile anlatımları ne kadar tanıdık geldi değil mi? Bu kısacık kitabı anlatmaya neresinden başlayacağımı kestiremiyorum. Çünkü tek bir karakteri bile sayfalarca anlatım gerektiriyor.

Özetle diyeyim; Kitapta ailesinden kalma oteli işleten Zebercet'in yaşamı ve iç sıkıntılarını anlatılıyor. Sürekli çocukluğuna, geçmişine gidip aldığı yaraların şu anki haline nasıl sebep olduğunu görüyoruz.

Zebercet, sıradan bir insan, toplum tarafından farkedilmeyen, dışlanan, bir otelde sıkışmış, yapayalnız bir adam.

Zebercet'in tekdüze devam eden bu yaşamı bir gün otele gelen bir kadın ile değişir. Bu kadın onun yalnızlıktan kurtulma umududur. Fakat kadın otelden ayrıldıktan sonra geri gelmez ve hayal

kırıklığına uğrar. Sonrasında yaşadıkları da tüm ömrü boyunca horlanması ve bundan kurtulma isteği.

Kitabı okuyanlarla konuşunca sevenler ve hiç sevmeyenler şeklinde keskin bir ayırım görüyoruz.

Yazarın anlaşılacak veya anlaşılmamak gibi derdi olmadığını, kitapla ilgili yorumları okuruna bırakan ve herkesin kendine göre yorumlamasını tercih ettiğini anlıyorum .

Herkesin okuması gerektiğini düşünüyorum, Zebercet gibi karakterlerin toplumda çokça olduğunu düşünüyorum onları yani bizleri anlamak adına bu romanı okumak gerek.

4. Nazife Şahin,

“ZEBERCET YALNIZLIĞI” - “ZEBERCET İNCİNMIŞLIĞI” onulmaz bir yalnızlık ve onulmaz bir incinmişlik.

Zebercet’i düşününce insan, hiç kimse bir defa olsun saçını sevgi ile okşamadı mı diye düşünüyor? Bu nasıl onulmaz sevgisizliktir, yalnızlıktır. Zebercet’in incinmemek ve incitilmemek, horlanmamak için kendini içine hapsettiği koza “Anayurt Otel”. Bu kozada hayatın akışının dışında, belirli rutinlerle yaşıyor. Ve bekliyor, bekliyor. (Tatar Çölü’nün Teğmen Drago’su gibi)

Gündelik işleri yürüten bir iki dışında kimse ile bağlantısı, yakınlığı yok. Tek yakınlık kurduğu kişi cinselliğini tatmin ettiği adı ile anmadığı ortalıkçı kadın. Hayat ve zaman gündelik rutinlerle akıyor. Sabah tren geçişi ve babasının saatine bakarak uyanıyor, çay demleyerek güne başlıyor. Zamanın doğal akışı; geçip giden yıllar, mevsimler değil günlük akışı önemli, gün içinde tren geçişlerini takip ediyor ve sık sık saate bakıyor. Bu rutinler hiç değişmiyor. Tren saatleri, berbere gidişleri, hamama gidişleri, gazetelerin gelmesi, otel kayıtların karakola gönderilmesi ve akşamları her gün ayağını yıkayıp uyuması gibi.

Roman herhangi bir zamanda, herhangi bir ülkede geçebilir. Otele gelen müşterili profilinden, siyasi kongreye gelenler, satış için gelen celepler, tayin olan öğretmenlerle dışarda süregiden hayata dair ipuçları veriliyor.

Sonra Ankara treni ile gelen kadın; Zebercet’in bekleyişine ve yalnızlığına son verecek olan. Kadının gidişinin ardından Zebercet’in bekleyişi başlıyor. Zebercet’te sevebilir ve sevilebilir. Otele gelen ve yakınlık kurabildiği ona ilgi gösteren emekli subayı da kendi bekleyişin bir parçası gibi algılıyor ve hayat rutinin dışında akmaya başlıyor.

Berbere gidip bıyığını kestiriyor, on yıldır ilk defa ortalıkçı kadını vaktinde uyandırmıyor ve onunla beraber olmuyor. Ankara treni ile gelen kadının odasında onu düşünerek, bekliyor. İnsan olarak kendinin farkına varıyor. Aynada ki kendini görüyor. Ancak, hayatla dışarıyla bağ kurma çabaları sonuçsuz ve incitici, korkutucu yine horlanıyor. Yakınlık kurabileceği kişilerden ise korkarak o kaçıyor. Ve ördüğü kozaya ve yalnızlık döngüsüne hapsolüyor. İnsani bir ilişki kurma çabası ortalıkçı kadını ve kediyi öldürmekle sonuçlanıyor.

Her kötü sözden, hor görüşten incinen Zebercet’in; itirazsız ona itaat tek kişiyi ortalıkçı kadını ve kediyi öldürmesi onu vicdanen rahatsız etmiyor. Başkalarına anlatma düşüncesi onu rahatsız ediyor.

Belki iyi bir insan olan anlık sinirlenen kestaneciye kötü diyen okur olarak bizler ve Zebercet’te, kendisini kötü olarak algılamıyor. Ortalıkçı kadın yaratılış gereği yeterince canlı ve sevgi dolu olmadığı için, Zebercet’i sevmediği için ölümü hak ediyor ve ona kimse acımıyor. Kişileri Zebercet’e olan davranışlarından hareketle, iyi veya kötü olarak nitelendirdiğimiz halde Zebercet’i; iyi ve kötü kavramlarının dışında tutuyoruz. Yeter ki hayata tutunsun.

Anayurt Otel ve Zebercet hayattan ve zamandan soyutlanmış olsa da; Zebercet’in yaşadığı

kırılma ve hayatla bağ kurma çabalarında, geri dönüşlerle anlatılan aile ilişkileri, askerlik anıları, anne babasıyla olan günleri ve otele ilişkin hatırladıkları bizi aile içinde, bir taşra kentinde ve ülkede yaşananlara götürüyor. İşgalde yaşanan yangını, taşranın toprak zenginlerini ve yeni kurulan düzenle onların topraktan kopuşlarını ve köylülükten kentliliğe geçişi, babasının hayatı ve çalıştığı nüfus idaresini anlatırken de gelişen bürokrasiyi anlatıyor. Yaşadığı çağın şekillendirdiği insan ilişkileri ve yaşam şeklini çözümlüyoruz.

“Ne ölüyüm, ne sağım” diyen Zebercet, 10 Kasım sabahı anma törenleri esnasında yalnız ve umarsız hayatına son veriyor.

5. Nalân Arman,

Anayurt Oteli / Eksiklik Üzerinden Zebercet’e Bakış

Anayurt Oteli’ni okuduğumda öncelikle çeşitli dil-anlatım olanaklarını bir arada kullanması ilgimi çekti. Romanın ilk sekansı, gecikmeli Ankara treniyle gelen kadının otelden ayrılmasından sonra Zebercet’in onun kaldığı odaya girmesiyle açılıyor. Bu sahnede anlatıcının hikâye ettiği olaylarla kadının konuşmalarının iç içe geçtiğini görüyoruz. Ardından mekân, kişiler, nesnelere ayrı ayrı başlıklarla tanıtılıyor ve gün gün yaşananları izlemeye başlıyoruz. Olaylarla konuşmaların iç içe geçme hali sürekli değil. Farklı anlatım yolları deniyor yazar. Son bölüm olan “Pazar sabahı” na gelindiğinde ise bir aile öyküsü okumaya başlıyoruz ki buradaki üslup farkı da göze çarpıyor. Zebercet’in düşüncelerine ayna tutulduğunda da hem “iç konuşma” hem “bilinç akışı” kullanılıyor.

Zebercet karakterini odağına alan romanda onu en iyi ifade edecek cümle “Ne ölüyüm ne sağım.”dı kanımca. Hep bir eksiklik üzerinden anlatılıyor karakter. Oldurmak istediği erkekliğin eksikliği, var oluşundaki eksiklik hissiyatı, sınırlarını çizememe hali onu bir ayarsızlık içine sürüklüyor. İçteki bu ayarsızlık dışı ayar verme çabasıyla bir karşıtlık içinde. Bir düzen içinde günlük bakımını yapışını izliyoruz Zebercet’in. Sürekli geri kalan saati ayarlamaya çalışması da hayatına ayar verme çabasının bir parçası, diye düşünüyorum. Zebercet’in düzen arayışı ile dağılmış ruh halinin arasındaki tezat, isminin anlamı ve dünyayla kendisini ilişkilendirişinde de görülüyor.

Eksiklik Zebercet’in doğumuyla başlıyor. Eksik/ erken doğar ve annesiyle babası günlük konuşmalarında bunu vurgular. Kendi varlığıyla ilgili ilk algısı bu sözlerle oluşmaya başlar. İdealize edilen erkek görünüşüne göre çelimsizdir. Omuzları, göğsü dar, elleri küçüktür. İlkokuldaki sınıf arkadaşları Kürt Muhiddin adını “Çekirdeksiz” takmıştır. “Anası oğlan doğurmuş, Zebercet hamur yoğurmuş. “ tur. Askerde bir yüzbaşı onu emireri olarak seçer. Daha önce otelde çalışmış -evde yapılacak işlerden anlayan- başka bir asker daha olmasına rağmen yüzbaşı onu seçmiştir. Bunun nedeni olasılıkla erkeksi görünüşünün eksikliğindedir. Yüzbaşının eşiyile baldızı onu umursamadan yanında rahatça konuşur. Kahveciyle çırağı onunla dalga geçer. Halil Onbaşı’nın götürdüğü genelevde canlı kanlı bir biçimde birlikte olduğu kadın onu kayıtsız ve kuru bir sesle “küçük askerim gelmiş.” diye karşılar. Ancak küçük askerin cinsel uzvu neredeyse boyunu aşacaktır. Hayatının bütün zamanlarında ve mekanlarında kendisine varlığını duyumsayabileceği bir yer edinemez. Bütün varlığı gibi cinsel kimliği de aşağılanır. Kendi iç dünyasına çekilir. Dürtülerine odaklanır. İnsanlardan uzaklaşıp otele bütünleşir adeta. Bütünleştiği şey bir nesnedir ve bundan sonra yönecekleri, insanların ve duyguların temsili olan nesnelere. Otelde gecikmeli Ankara treniyle gelen kadının odası, havlusu, çay bardağı, yanan ampul vb.

Romanın ilk sahnesi Zebercet’in gecikmeli Ankara treniyle gelen kadının odasına, onun gidişinden üç gün sonra, girmesiyle açılıyordu. Odada her şey kadının bıraktığı gibidir. Ondan arta kalanları tek tek inceler Zebercet. Kilitli kapının ardında, zihninde, onunla konuşmaktadır bir yandan da. Okuyucu olarak, o kadının ve ardında bıraktıklarının Zebercet’in dünyasındaki yerini bu sahneyle anlamış oluruz. Zebercet’in odadaki hali ile kadının geldiği gecenin anısı birbirine karışır.

Gece yarısı kadının odasının kapısının kilitli olup olmadığı aklına takılır. Kapı kilitlidir. Fakat onun için kilidi açık olan ortalıkçı kadının odası vardır bir de. Sürekli uyuyan kadının odasında rahatlıkla dolaşır, ışığı yakar. Takıntılı ruh haliyle ortalıkçı kadını da bir nesne olarak algılar gibidir. Gecikmeli Ankara treniyle gelen kadının geri dönmeyeceğini anladıktan sonra, bir ara dışa açılmaya çalışan ruhsallığı tamamen çöker.

Birkaç kuşak öncesinden başlayarak aile hayatının anlatıldığı bölümlerde ise varlıkları hiçe sayılan beslemelerden birisinin de Zebercet'in anneanesi olduğunu anlarız. Kendisini ait hissetmeye çalıştığı ailedeki konumunda da bu eksiklik-hiçe sayılma hali vardır. Doğduğu yer olan otelin işletmecisi ve katibidir sadece. "Ne ölüyüm ne sağım ." sözü "Ne varım ne yokum" dur, her açıdan.

Bir eksiklik ve gerçeklikle bağı koparma öyküsü Anayurt Oteli. Zebercet'in işlediği iki cinayet (ortalıkçı kadını ve kediyi öldürmesi) ve intiharı da yaşamının kontrolünü ele geçirme çabası belki de.

6. Aysel Sayın,

Anayurt Oteli'ni 2. kez okudum. Elbette edebi metin her okunduğunda yeni anlamlar kazanır. Romanı üniversite yıllarımda okuduğumda da 2. okuyuşumda da kitabın her satırında özgüven eksikliği olan yaşamayı beceremeyen, yalnız bir insanın ruh durumunu, sevgisizliğini ürpererek hissettim. Roman bana günümüz dünyasında da ne çok Zebercetler olduğunu hatırlattı.

"Anayurt Oteli" başkahramanı Zebercet, şizoid, paranoid, sosyopat bir kişilik. Çevresini algılayış biçiminde, düşüncelerinde, eylemlerinde kişiliğindeki bu sapmaların yansımaları var. Kuşkusuz kişiliğin oluşumunda genetiğin ve çevre koşullarının etkileri var. Genetik olarak getirilen kişilik bozuklukları olumsuz çevre koşullarıyla açığa çıkabiliyor. Zebercet roman boyunca onulmaz bir yalnızlık ve iletişimsizlik içinde. Sağlıklı bir birey gibi yaşama tutunamıyor, yaşamayı beceremiyor. Şizoid, paranoid, sosyopat kişilik bozuklukların da olan empati yoksunluğu, özgüven eksikliği, yakın ilişkiler kuramamak, duyguları ifade edememek, yalnızlığı tercih etmek, cinsel sapmalar, şiddet eğilimi, pasif ve durgun tepkiler, yaşamdan zevk almamak onda da görülüyor. Zebercet'in erken doğumu, adı, çocuk yaşta annesinin ölümü, askerde arkadaşıyla yaşadıkları, babasıyla ilişkileri, ölümü, fiziki görüntüsü, sürekli horlanması, otele gelen kadın için hissettikleri, sevgisiz bir dünyada yapayalnız oluşu... tedaviyle bile zor iyileşen kişilik bozukluğunu hem açığa çıkarıp arttırıyor hem de korkunç sona götürüyor.

Yazar, bireyin iç dünyasını anlatan bu eserde, daha çok ilahi bakış açısı ve III. tekil kişiliği anlatım ve iç monolog, bilinç akışı gibi teknikler kullanmış. Bu da bizim tek bir kahramana yoğunlaşıp iç dünyasını anlamamızı sağlamış.

7. Öznur İlhan,

Yusuf Atılğan'ın Anayurt Oteli yayınlandığı 1973 yılından, özellikle de Ömer Kavur tarafından film olarak izleyicinin karşısına çıktığı 1987 yılından bu yana üzerinde çok yazılıp çizilmiş, tartışmalara hatta doktora tezlerine konu olmuş bir eser. Söylenmiş bunca söze bakılınca amatör birinin konu hakkında konuşması pek makul görünmüyor aslında.

Romanın asıl kişisi, saplantılı, gerçeklikle bağı giderek zayıflayan, yalnızlıkla kıvranan ama kurtulmak için birkaç cılız sosyalleşme çabası ve tecavüzden başka yol bilmeyen , sonunda da iki can alıp ,kendini de öldüren otel katibi Zebercet yerine diğer karakter Zeynep'e bakmak istedim.

Bütün kitap boyunca adına sanırım 3 kez rastlıyoruz, tanıtımda, dayının veda ederken seslenişinde bir de kasadaki zarflardan birinin üstünde, dayıya vermek üzere istiflenen Zeynep'in

maaş zarfı.

Yaptığı iş ile anılıyor ama onun için bile değersizleştiren bir dil kullanılmış. Ortalıkçı Kadın.

12 odalı bir oteli ve odalarını temizliyor, yatakları hazırlıyor, elde çamaşır yıkıyor “elleri mosmor” olup şişiyor bu yüzden, ütü yapıyor, alışverişi yapıyor, iki günde bir yemek yapıyor. Sessizce, şikayet etmeden sadece karın tokluğu ve barınacak bir oda için. Patronun tecavüzlerine de katlanıyor, dayısının ve kim bilir daha kimlerinkilere katlandığı gibi. Sevgisizlik, yalnızlık, çaresizlik, aşağılanmaya katlanmak için çok zararsız bir yol bulmuş. Her fırsatta çok derin, ölü gibi uyuyor.

Yatağına girip tek sığınağında bile onu rahat bırakmayan zalimlere uyku arasında soruyor “sen misin dayı”, “geldin mi ağam”. Kaçıp uykuya sığınmaya çalışmasını bölnlüğüne yorup, öyle olunca da bir şey anlamaz, acı çekmez sayıyorlar.

Her şeye rağmen Zebercet’in aksine öfkeli değil, işini yapıyor (belki de bir işe yaramak, elinden iş gelmesi hali hayatı katlanılır kılıyordur.) Fonksiyonu kalmadığını gördüğünde de “yapılacak iş yok ben gideyim” diyor. Gidecek yeri yokken .İşlerin düzelmesini Zebercet’in toparlanmasını umarak bir çeşit uyarı olarak da belki.

Sadece kişisel-cinsel takıntılılarıyla meşgul otel katibi Zebercet, bir tecavüz girişimi sırasında boğup öldürüyor ortalıkçı kadın Zeynep’i. Sonra cinayetinin tanığı kediyi de öldürüyor.

Cinayetlerden sonra mahkeme salonlarında dolaşiyor, meyhanede hapisane muhabbeti yapanlara kulak kabartıyor. Başkalarının ne için can aldığına bakıyor belki, belki de asıl olarak başına ne geleceğini anlamaya çalışıyor.

Bu noktada aklıma takılan; Zebercet katil olmasaydı da intihar eder miydi acaba.

Zeynep ve Zebercet karakterlerini karşılaştırınca, bir işe yarama, amacının olması üretme becerisi , insanın hayata tutunmasında, uyumunda anlam arayışında işini kolaylaştırıyor gibi geldi.

8. Öge Çaldıran,

Değerlendirme: Anayurt Oteli / Yusuf Atılgan

Bilinç akışı... durmadan okuyup(öyle kaleme alınmış ,durmadan, bütün ayrıntıların hızla anlatıldığı ve sıklıkla tekrar edildiği) hadi bitsin artık hissinden kurtulamadığım , Zebercet’in aklını yitirışinin tanığı olduğumuz, zamanının ötesine belki de bu yüzden geçen bir kitap.

Zebercet, kitabın ötesinde bir tanınırlık.

Ruhu, kafası, bedeni , bulanık hatta hastalıklı bir kişilik.

İnsani duyarlılığı sıcaklığı yok denilebilecek ,kafasının içinden diyaloglar geçen , gerçekte sesi neredeyse saklı, yüzü aşağı çekik ileri yaşta olduğunu sandığım 33 yaşındaki sabırlı ve ağırbaşlı "ne ölü ne sağ" bir adam.

Eski bir kasaba oteli, bilinen ama silik hayatlar

Dürtüsel cinsellik, kararsız cinsel tercihler, geçmişin aile sırları masallaştırılarak hafifletilen, kırıcı, giderek flulaşan anlatıları,

çocukluk ,ilk gençlik, askerlik, adının ışıltısından uzak bir yaşam.

Okurken tam bir senaryo diye düşündüren ve filmi son derece başarılı sahnelerin gözümün önünden akıp geçtiği Macit Koperin, Serra Yılmazın, Şahika Tekant ın müthiş performansları, bunca yıl sonra bile aynı iç sıkıntısını hissettiren görüntüler.

Filmi yeniden izlemeyemedim dönemedim başa.

Shf 106 da dediği gibi"bir eylemin ertesini, sonuçlarını göze alabilirse ya da bunlara kayıtsız kalabilirse , insanın yapamayacağı şey yoktu"

Zebercet adının ışıltısından uzak sessiz bir o kadar gürültülü ruhunu ve bedenini hayatının başladığı yerde yok ediyor.

Sokağın sesleri "sağsın her şey elinde özgürsün" diye aklını çelerken ipi tutmaya çalışırken can havliyle " yeryüzünde tek gerçek değer kendisine verilmiş bu olağanüstü yaşam armağanı olduğunu giderayak anladığında "

direnmesi mi gerekirdi ? Yukarıdan, sallanırken tahtaya sürtündüğü yerden ip çatırdadı...

Konuşulmasını istediğim; neden Yusuf Atılgan modern klasik edebiyatın vazgeçilmezi?

70 li yıllar dünyada ve Türkiyede dinamizm barındırırken neden bir kasaba,eski bir konaktan bozma otel ve 22 gün durağan Zebercet hala konuşuluyor?

16.Ekim.2021

9. Emel Kadör

ANAYURT OTELİ - YUSUF ATILGAN

“Önemli olan insanın erdemleriydi. Değişmez tek bir kesinlik vardı insan için: Ölüm.”

“Avcı Sultan Mehmet zamanında bir süre yeniçeri ağalığı yapan Keçeci Zade Mehmet Ağa'nın İstanbul'da bir ayaklanmanın bastırılmasında yararlık gösteren oğluna bağışlanan iki köyün topraklarında, sonraları, geçen yüzyıl başlarında Hacı Zeynel Ağa'nın o zamana değin otlak olarak kullanılan, ırmağın iki kıyısındaki yüzlerce dönüm çalılığı, hayıtlığı köylülere yarıya işleyeceklerini söyleyerek zorla kökletip açtırdığı verimli tarlaların ve eski çiftliklerin ürünlerinden gelen parayla dükkanlar yaptırılmış, alınmış, Zeynel Ağa'nın oğlu Malik Ağa bu konağı yaptırmış. ‘Evlerinin, dükkanlarının kapılarını söküp satsalar yıllarca geçinir Keçeciler.’ denirmiş. (119)

Kurtuluş Savaşı ve Cumhuriyetle birlikte geçmişten gelen bu varlığın sahipleri Malik Ağa'dan sonra gelen oğullarıdır. Geniş toprakları üzerinde değişen düzene uyumlu görünen alttan alta feodal yaşam değerlerini de taşıyarak sürdüren bu ailenin sahip oldukları Anayurt Otel'i'nin katibi Zebercet romanın ana kahramanıdır.

Otelde çalışan olarak, ortalıkçı denen “büyük ailenin” göz önünden uzaklaştırdığı Zebercet'in cinselliğini itirazsız kabul ettiği sahipsiz bir kadın da vardır.

Spil Dağı eteklerindeki otelin babasından sonra 21 yaşından beri katibi olan Zebercet; içe dönük biridir. Annesi Haşim Bey'lerin beslemesidir. (Beslemeler, yanlarında çalıştıkları ailenin oğlu- babası-dayısı vb. tarafından cinsellik için kullanılan kadınların, acıyıp (!) sahip çıkılan çocuklarıdır çoğu kez. Annesi gibi...) Babası ise tüm ailesi ve yakınlarını bir depremde kaybetmiş, bir anda evlendirilmiş bir kimsesizdir. (Deprem, çöküntü diye geçiyor kitapta.)

Zebercet'in tüm dünyası otele gelip bir gece kalıp ayrılan siyah saçlı, siyah gözlü esrarengiz kadındır. Onun odasını, o gittikten sonra geleceği umuduyla kimselere vermez. Bekler. Bekledikçe iç sesleriyle hem kendini hem de ailesini, otel sahiplerini, onların eşlerini, çocuklarını, beslemelerini, otele gelen müşteri profillerini, küçük yerdeki insan ilişkilerini usul usul ortaya döker.

İkinci Dünya Savaşı sırasında doğan, ekmek karneli sıkıntılı zamanlarda çocukluğu geçen, otelde babasına yardım eden kahramanımız fark edilmeden yaşayan sessiz, kendi halinde bir adamdır.

Zebercet'in çocukluğu, emirleri olduğu askerliği, oteldeki günleri anlatılırken onunla edilen alayları, silik çocukluğunda belleğine kazınan annesinin sözlerini, çevreden duyduklarını, korkaklığını, yalnızlığını, kadınsızlığını, sevgisizliğini öğreniriz.

Otele gelen müşteri profilleri ile ilgili satır arası düşünceler dönemin sosyo-ekonomik

durumundan da yansımalar taşır: Köylüler, tütün parası bekleyenler, parti delegeleri, dışçılar, hastaneden çıkanlar, yatak bulamayan hastalar, askere gelenler, pazarcılar, celepler, çalışmaya gelenler, iş arayanlar, öğretmenler, sınava gelen öğrenciler, avukatlar, bir yakınlarının “Ağırcezada”ki duruşmasına gelenler, gezici oyuncular, bir gecelik çiftler, (erkek çiftler, kadın çiftler, kadını-erkek çiftler, dayı-amca-yeğen çiftler!), emekli subaylar...

Otele gelen esrarengiz kadın ile Haşım Bey’in ilk eşi Mevlana soyundan Hafsanım ve Hafsanım’ın otel kahyası ile kaçan ve kocası ölünce yalnız yaşayıp kimseye eyvallahı olmayan kızı Meserret’in dışında; oteldeki ortalıkçı kadın, beslemeler, kayınvalideler, gelinler çoğunluğu yansıtan edilgen kadın tiplerini temsil ediyor.

116. sayfada Hafsanım’ın, kocasının davranışını affetmesini “Erkektir, olur bunlar, biz nelere göz yumduk. ” diyen kayınvalidesi ve tüm yakınlarına karşı; “Yüzüne bakamam artık, utanırım. Başkasıyla evlensin.” sözleriyle özsaygısını dile getirdiği cümleler de çok etkileyici.

Gelenekten gelen bir kadın tiplemesi olmasına karşın; bir besleyle basılan kocasını kabul etmeyen “kocasını boşadı” diye kendisinden efsane gibi söz edilen Hafsanım ile otele tek başına gelen beklenen güzel kadın bana göre bağımsız kadın tipleri olarak kitapta parlayan iki güzel örnek. Yazarın gerçek yaşamından da bildiğimiz üzere beklenen kadının eşi Serpil Hanım’ı simgelediği yorumları yapılmıştır.

Yusuf Atılğan sade yaşamı ile edebiyatçı kimliğini örtüştüren bir yazar. Anayurt Oteli bilinçaltının ustalıklı deşildiği bir kült roman. İnsanın görünen yanının altında onu var edenin ruhsal dünyasındaki gelgitleri, çocukluğundan getirdiği mirası olduğunu Zebercet üzerinden ince ince işleyerek anlatıyor okuruna.

Yazar, Zebercet’in bekleme sancılarını anlatırken akıcı bir dille yalnızlığı, cinselliği, sevgisizliği, aşkı, ölümü sorguluyor bu kitapta. Aynı zamanda sınıflar arasındaki toplumsal yaklaşımlara da dikkati çekiyor, diye düşünüyorum.

Zebercet ölmeye karar verir ve hazırlıklara başlar. Kafasında sorgulamalar: “Yangında çökmede sağ kalsa bile başkalarının eline düşmemek için biraz vakti olacaktı elbet. (!). Yeryüzünde canlı kalmanın bir bakıma suç işemeden olamayacağını bilmeyen, kendilerini suçsuz sanan insanlardan çekiniyor, utanıyordu.” diye yazıyor 113. sayfada. Ölmeden önce utancı duymak etkileyici bir duygu.

Sona giderken 125. sayfada “İnsan kendini, olanaklarını tanımaya, gerçek sorumluluğunun ne olduğunu anlamaya başlayınca bocalıyordu, dayanamıyordu. Ülkeleri yönetenler iyi ki bilmiyorlardı bunu; yoksa bir otel yöneticisinin yapabileceğinden çok daha büyük hasarlar yaparlardı yeryüzünde.” satırları da insanın varlık sorunsalına işaret edilen yerlerdi.

Kitabın son sayfasından alıntıladığım bu satırlar da yazarın duruşunu sergileyen tümceler olarak parlıyor:

“Yeryüzündeki tek gerçek değer kendisine verilmiş bu olağanüstü yaşam armağanını korumak, her şeye karşın sağ kalmak, direnmek olduğunu mu anladı giderayak.”

Anayurt Oteli etkileyici bir roman. Bir daha okumak iyi geldi.

10. İsmail Karademirci,

Anayurt Otelini okumadan önce Aylak Adam’ı okudum, kitabı bitirince Anayurt Otelinin filmini izledim.

Romandan sonra Cihan arkadaşımızın gönderdiği ,Sabit Fikir, Nokta ve İzdiham dergilerindeki inceleme ve Yusuf Atılğan’la söyleşileri okuyunca Roman kafamda yerli yerine oturdu.

Roman'a damgasını vuran Roman kahramanı Zebercet'in kişiliği ve hayatı diyebiliriz.

Zebercet topluma yabancılaşmış, deyim yerindeyse otele kapanmış bir kişilik. Aileside geçmişte kalmış.

Zebercet'in sayılarla takıntısı var, otelde oda numaralarıyla uğraşmakta.

Zebercet 'in özellikle askerlikte belirmeye başlayan cinsel takıntıları ve fantezileri giderek artmaktadır. Ortalık temizleyicisi kadınla sadece o uyurken veya uyur gibi yaparken cinsel ilişkiye girebilmesi, 'Ankara treni' ile gelen kadının otelde unuttuğu havlusuyla fantezileri, onun cinsellik açısından oldukça sıkıntılı bir durumda olduğunu göstermektedir.

Zebercet 'Ankaralı kadın' gittikten sonra geri gelmesini bekler, kendisini değiştirmek için bıyığını keser, yeni elbiseler alır. Ama Ankaralı kadın dönmeyince bunalıma başlar. Kendini cinsel açıdan ispatlayabilmek için Ortalıkçı kadın uyurken uyandırıp sahici bir ilişki kurmak ister ama başarılı olamayınca kadını boğarak öldürür.

Nokta dergisindeki söyleşide 12 mart dönemine atıfta bulunmadığını belirtmekte ve romanın büyük ölçüde kendisinin yaşadığı bunalım döneminden kaynaklandığını ve oto biyografik öğeler içerdiğinin altını çizmektedir.

İzdiham dergisindeki Arzu Özdemir'in inceleme yazısından öğrendiğimize göre yazar sevgilisi Serpil hanımla 1970-1973 yılları arasında 3 yıl görüşemez ve bunalıma girer. 1973'te Anayurt Oteli romanı yayınlanır, romandaki 'gecikmeli Ankara treniyle gelen kadın'ın esin kaynağı sevgilisi Serpil Sence'dir. cvSerpil Sence romanı okuduktan sonra yazarın yaşadığı Rahmanlı'ya gider ve 1976'da evlenirler.

Yine nokta dergisindeki yazarla yapılan söyleşiden, yazarın romanı yazmadan önce Manisa'da bulunan 'Anavatan oteli' ve sahipleri Zebercet ve Ahmet efendiyi tanıdığı ve Roman adını ve roman kahramanının isimlerinin esin kaynağı oldukları anlaşılmaktadır.

Özetle roman, Anavatan oteli sahibi Zebercet'in hayatı ve yazarın yaşamından otobiyografik öğeler içermektedir.

11. Zeynep Tandoğan,

Anayurt Oteli romanı üzere birkaç not..

-Zeberceti yani roman kahramanını anlatıcı aracılığıyla tanıyoruz. Yazarın bu anlatımı seçmesi Zebercet'in kendini ve çevresini anlatabilecek yetide olmamasından kaynaklanıyor olabilir mi?

-Romanda bir çok biçim denemiş yazar.. post-modern'e iyi bir örnek.. (yazar düşüncesinin aralara girmesi, bazı bölümlerin tiyatro metnini andırması, bilinç akışı gibi..)

-Romanda zaman geçişlerinin zihin geçişleriyle içiçeliği de bilinç akışı tekniğinin farklı bir kullanımı..

-Zebercet'in Kasabaya gidişlerinde yeni tanıştığı kişilere kendini farklı biri olarak tanıtmayı aidiyetsizliğinden mi? Nüfuz edemediği hayata bu denemelerle sil baştan başlama arzusu mu?

-S.99' da kestanecinin zebercete: "maşatlık taşı" demesiyle başlayan üç sayfalık noktasız virgülsüz bilinç akışıyla verilen bölüm yabancılığın, yalnızlığın, kimsesizliğin, yaşamsızlığın aktarımının zihin bulanıklığı..

(Beni en çok etkileyen bölümdür)

12. Sevgi Çifter,

YUSUF ATILGAN / Anayurt Oteli

Türk edebiyatında, hakkında çok fazla yazılan kitaplardan birisi Yusuf Atılğan'ın Anayurt Oteli. İlk basımı 1973 yılında yapılan kitap, bugüne kadar her yönüyle birçok kere incelenmiş,

hakkında makaleler yazılmış, tezler hazırlanmış. Ömer Kavur'un 1987 yılında filmini yapmasıyla daha çok görünür olduğu da biliniyor. Yani yeni bir şeyler söylemek hayli zor bu nedenle.

Ben önce filmini izleyip, ardından kitabı okuyanlardım. Buluşmamız için bir kez daha okudum. Aylak Adam'ı ve Bütün Öyküleri'ni de tekrar okudum. Bu hatırlatma için Cihan Hanıma özellikle teşekkür ediyorum.

Bireyin ruh halini en iyi yansıtan yazarlardan olarak bilinen Atılğan'ın dili diğer okuduğum iki kitabında olduğu gibi Anayurt Oteli'nde de yalın ve duru, aynı zamanda da erilliğin izlerini taşıyor. Gündelik yaşamın en küçük ayrıntılarını atlamıyor yazar. Her satır ayrıntılarla dolu. Basit gelen bir cümleyi okuduktan sonra üzerinde yeniden düşünmek gerekiyor. Karakterin psikolojik özelliklerinin yanı sıra mekânı da santim santim tarıyor, hiçbir ayrıntı kaçmıyor gözünden. Tanrısal anlatımla yazılmış Anayurt oteli. Ancak birinci tekil şahısın iç monologları ve bilinç akışı da bolca kullanılmış. Bazı bölümlerde noktalama işaretlerinin kullanılmaması ise okumanın hızlanmasını ve soluksuz okumayı sağlıyor.

1973 yılında yayımlanan roman 1963 yılında geçiyor ama düşmanın kasabayı terk ederken çıkardığı 1922 yangını ve hatta çok daha önceki tarihleri de konakta yaşayanların aktarımları olarak Zebercet'in bilinç akışından izliyoruz.

Kasaba, otel, Zebercet, ortalıkçı kadın, gecikmeli Ankara treniyle gelen kadın, emekli subay olduğunu söyleyen adam, kedi, odadaki iki havlu diye bölümlenerek başlayan roman, daha sonra gün isimleri bölümleriyle devam ediyor.

Çocukluğundan beri hor görülen ama hiç kimse tarafından görünmeyen, aşağılanan, alay edilen Zebercet'in öyküsü Anayurt Oteli. Aynı zamanda otelin tarihinin öyküsü. Arapça kökenli; cam gibi parlak doğal demir demek Zebercet. Yani bir maden. Ancak Zebercet isminin aksine; sinik, karamsar, a-sosyal, çelişkiler içinde yaşayan, kendini ifadeden yoksun, takıntıları olan, otelin geçmişteki sahiplerini kendine akraba yapan, hayalleri ile yaşayan ve yüzü geçmişe dönük bir karakter. Geleceğe dair hiç beklentisi yok Zebercet'in. Yaşamı; yatağında devinimsiz akan durgun, sığ bir su gibi sürüp giderken, birden sekteye uğruyor: Bir kadın geliyor gecikmeli Ankara treni ile kasabaya ve Zebercet'in babasından devralarak işlettiği otelde bir gece kalıyor. Roman Zebercet'in, kadın gittikten sonra odasını kilitlemesi ile başlıyor. Yakınlardaki bir köye gideceğini söyleyen kadının 'kimliğim yok' demesi ve adını söylememesi Zebercet için soruların başlangıcı oluyor. Sibel Irzık ile Jale Parla'nın birlikte hazırladıkları Kadımlar Dile Düşünce /Edebiyat ve Toplumsal Cinsiyet kitabında Özden Sözüalan'ın yazdığı gibi: gecikmeli Ankara treni ile gelen kadına ait tüm izleri sürüp, tahminlerde bulunup, anlamlar yükleyen Zebercet, yaklaşık on beş gün süren roman süresince 'kim bu kadın' sorusunun yanıtını arıyor bilinçaltına yaptığı yolculukla. Bizler de bu yolculuğa tanıklık ediyoruz.

Anayurt Oteli'nin, yabancılaşma ve bireyin toplum içerisindeki yalnızlığını en iyi aktaran romanlardan0 olduğunu belirten analizlerin yanı sıra, ayrıca Zebercet'in Türk edebiyatının ilk yeraltı adamı olmaya aday olduğu yönündeki yorumların (Nurdan Gürbilek/Mağdurun Dili) kabulüyle, 'kim bu kadın' sorusunun da önemli olduğunu düşündüm Sözüalan'ın yorumlarını okuyunca. Roman boyunca kim olduğunu bilemeyen, kendine yalancı bir aile tarihi yaratarak, kendini Keçecizadeler'in son ferdi gibi hayali bir konuma oturtan Zebercet, 'ben kimim' sorusunun soramıyor. Bunun yerine, 'kim bu kadın' sorusunun peşine düşüyor.

Kitap o kadar çok olguyu barındırıyor ki içinde. Örneğin; emekli albayın açık kimliğini, söylediği ve nüfus cüzdanında gördüğü şekliyle biliyor Zebercet. Ancak daha sonra emekli albayın söylediklerinin gerçeği yansıtmadığını görüyor. Söylenen ile gerçeğin her zaman aynı olmayacağını kavraması çelişkilerini artırıyor. Adlar ve kimlikler konusunda hassas olan Zebercet –nüfus müdürlüğü eski çalışmanı olması nedeniyle- gerçekliğini yitiriyor ve oteli kapattıktan sonra deftere

otelde bir önceki yılın aynı ayında kalanların isimlerini kaydediyor. Bu bilgilerin emniyete teslim edildiğini düşünürsek, otoriteye de başkaldırıyor Zebercet.

Hayatın yaşamsal ve ayrılmaz bir parçası olan cinsellik de Atılğan'ın kitaplarında öne çıkıyor. Ancak hep bir yanı eksik, bastırılmış, onay almamış, bazen sapkınlık derecesine varan, tacizkar bir cinsellik olarak. Romanın psikolojik incelemelerinde bu tavrın mutlaka açıklaması vardır. Zebercet de cinsellikten, ortalıkçı kadına uyurken tecavüz etmeyi anlıyor. Ve son tecavüz hamlesinde gözlerini açmasını istiyor ortalıkçı kadın Zeynep'ten. 'Uyansana kız sen!' (Bunu tablodaki zenci kıza da söylüyor) Ortalıkçı kadın gözlerini açmıyor, belki de savunma mekanizmasını çalıştırıyor, hatta hoş köpek, diyor. Zebercet de kadını boğmayı kendinde hak görüyor. Gözünü açsa kadın, Zebercet'i görse, gözlerinin içine baksa belki öldürmeyecek. Görünür olmak ne kadar önemli de diyebiliriz burada, Zeynep, Zebercet'in emirlerini uygulamıyor, isteğine karşı çıkıyor da. Günümüzde de ne kadar çok örneğini görüyoruz kadın cinayetlerinde bu tür erkeklik durumlarının. Bir yazar için şöyle anlatsaydı, böyle yazsaydı diyemeyiz elbette ancak, yaşamı ve cinselliği edebiyat üzerinden anlatma yollarının çetrefilliği bir kez daha görülüyor burada. Eril olanın kuralları belirleyici, normları oluşturan ve tahakküm içeren varlığını bir kez daha görüyoruz.

Zebercet'e dönersek, çocukluktan gelen 'Anası oğlan doğurmuş, Zebercet hamur yoğurmuş' türü aşağılayıcı alaylar, askerde iken kendisine kötü davranan Fatihli'nin her dediğini yerine getirmesi, horoz dövüşünde tanıştığı Ekrem'le sinemaya gittiklerinde ve sonrasındaki iç monologları, bize kahramanın cinsel yönelimi ile ilgili çağrışımlar yapıyor. Belki de yazar konuşulamayan, mahrem sınırlara giren cinsel davranışları gözler önüne sermek istemiştir. Kimbilir?

Bir de 1 numaralı oda var. Zebercet'in doğduğu, Perşembe gecesi gecikmeli Ankara treniyle gelen kadının kaldığı oda. Sonrasında Zebercet'in yaşamaya başladığı, hayali sevişmeler yaşadığı, sonunda kendini astığı oda. Mekân anlatımının romanın ayakta durmasını sağlayan unsurlardan birisi olduğunu düşünürsek, otelden bağımsız olarak, 1 numaralı odayı da Anayurt Oteli'nin roman kahramanları arasında sayabiliriz.

Zeynep'i öldürmesinden sonraki süreçte, geçmiş ile bugün arasında çağrışımlar yapan iç monologları yoğunlaşıyor Zebercet'in ve annesinin tecavüz sonucu doğması, kalfanın lezbiyen ilişkileri sonrası konaktan atılması, askerlikte subay evlerinde ortalıkçı gibi kullanılması, Faruk'un yengesi Semra'ya duyduğu gizli aşk nedeniyle kendini asması... Bu çağrışımlar Zebercet'i sona daha da yaklaştırıyor. Romanda ayrıca Semra'nın fiziksel özellikleri ile gecikmeli Ankara treni ile gelen kadının fiziksel özellikleri arasındaki benzerliklere de rastlıyoruz. Yine Zebercet'in sokaklarda dolaşırken gördüğü kadınlarda da gecikmeli Ankara treni ile gelen kadının fiziksel özellikleri serpiştirilmiş sanki.

Oteli kapatıp kasabanın sokaklarına kendini attığı sırada izlediği duruşmadaki katille de kendini özdeşleştiriyor Zebercet. Suçluluk duygusuyla her şeyin her an elimizden kayıp gideceğini hissederiz ya. Zebercet de suç ve ceza kavramlarını tartışıyor bu cinayet duruşmasında. (Nedensiz olamaz mı?) Sonunu, hiç istemediği başkalarının kendisine yapabileceklerini görüyor (ille de gerekli miydi başkaları?) İşlediği cinayetin önemini tam farkına varmadan, duyularak, kendisine yapılacaklardan korkuyor ve belirlediği ölüm tarihini (cinayet duruşmasının karar tarihi) öne çekerek kendini asıyor.

Sonuçta insanı, yaşamı ve cinselliği edebiyat üzerinden anlatmanın yollarını bir kez daha düşünmeme neden oldu Yusuf Atılğan'ın eserlerini ikinci kez okumam. Yusuf Atılğan böyle seçmiş anlatısını dedim ve bu anlatı her eserde olduğu kimi kimilerince çok seilmeye, kimilerince de çekinceli karşılanmaya aday. (11 Ekim 2021)

13. Rezan Turhan

Yıllar önce romanını okuduğum, filmini izlediğim Anayurt Otelini tekrar okumak bir tanıdıklarla karşılaşmak duygusu yaşattı.

Ayrıntıları ile anlatılan otel ve Zebercet sizi oraya çağırıyor. O kokuyu, ışığı-karanlığı, tozları görüyorsunuz. Psiko-sosyal özelliği ile öne çıkan bir roman. Bir ailenin dramı ve tekrar eden ruhsal rahatsızlıklar ve buna bağlı davranışlar. Kaydedilen bir “boğma” bilgisi ve sonunda kendisini boğan Zebercet. Ruha dokunmak, duygusal iletişimde bulunmak gibi bir öğrenmesi ve deneyimi yok. İnsanlarla –o da çok az- tensel iletişim kuruyor. Horoz dövüşün de tanıdığı çocuk ve gündelikçi kadın buna örnek.

Gündelikçi kadını, dinlediği bir duruşmada içinden sorgulayarak suçluyor ve onu öldüreceği tarihi belirliyor.

Son sayfada, yazar romanı bitirirken; Zebercet’in intiharı ile ilgili yorumları, roman konusunda sorular sormamızı sağlıyor.

“Ne oldu? Yapmayı unuttuğu bir şeyi mi anımsadı birden? Ya da yeryüzünde tek gerçek değer kendisine verilmiş bu olağanüstü yaşam armağanını korumak, her şeye karşın sağ kalmak, direnmek olduğunu mu anladı giderayak. Yoksa bilinçsiz canlı bir etin ölüme kendiliğinden bir tepkisi miydi bu?

Acaba Zebercet’in olağan üstü yaşam armağanını anlama ve koruma şansı var mıydı?

Son olarak Feride Hanım a bize ulaştırdığı bilgiler için teşekkürler ediyorum.

14. Sema Demirsoy,

Anayurt Otel

Varoluş sıkıntısı, kişilik bozukluğu, cinsel saplantıları olan anti-kahraman Zebercet Ankaradan gecikmeli trenle gelemeyen kadının öfkesiyle yanındaki canlılardan ve hayattan öcünü alarak yaşamına son verir.

Bozuk ruh sağlığı beraberinde özgüvensizliği, topluma yabancılaşması, yalnızlığı eserin geneline hakimdir.

Toplum içinde dıştan bakınca sakın görünen katil olabilecek yapıda antikahramanlar gerçek dünyada da hergecen gün sayıca arttığı için Yusuf Atılgan'ın bütünlüklü kurgusuna hayranlık duyuyor okur.

İnsanın içinde sevgi olmayınca kendisine ve çevresine zarar veriyor. Kapak fotoğrafındaki anahtarı sevgi içeren ilişkinin anahtarı olarak yorumladım.

Bu yapıdaki kişileri en gelişmiş toplumlar bile kazanamaz belki diğer insanlara zarar vermesini önleyebilir.

Bireysel bir hayat hikayesi toplumsal yanını pek algılayamadım. Kitaptan alıntı yapılarak yazılan arka kapak paragrafının konuyla çok ilgili olmadığını düşündüm okurken.

Anayurt Otel filmi bellekte yıllarca yalnızlık teması ile kalan çok başarılı bir film. Macit Koper bu başarıda başrolü oynuyor. Yeniden izlediğimde kahramanı yalnızlık teması dışında psikoz yönüyle daha yakından izleyerek yine en iyi Türk filmleri listesine koydum.

15. Sema Çamlı,

Merhabalar, Anayurt oteli ni seçtiği için sevgili Cihan'a teşekkürler. Aylak adam'ı da okudum, her iki kitabı da çok beğendim.

Psikolojik olarak çok konuşulacak zebercet, yabancılaşması, takıntıları, cinsel

yönelimleri,tutkular ile bir kasaba,kasabadaki bir otel,bir aile geçmişi 108 sayfaya nasıl bir ustalıklı sığdırılmış.

Tekrarlayan rakamlar, saat ayarları, saat kurmaları, Tren saatleri, ritüeller vardı.

Geciken trenle gelen kadına olan tutkusuyla otelden çıkan Zebercet,kısa sürede kendi içine ve otele kapanıyor.Ortalıkçı kadını ve kediyi öldürdükten sonra vicdan azabı, suçluluk duygusu hissetmeden kendi ölümüne karar vermeyi özgürlük olarak değerlendirip yaşamına son veriyor.

Tutkuları,takıntıları olan ama sevgisi olmayan bir karakter...

Post-modern bir roman diyebilir miyiz?

Filmini ilk kez Ankara Kızılırmak sinemasında Kasım 1987 de, doğum yapmama günler kala izlemiştim.Tekrar izledim. İlkinde sıkıntılı, gotik bir film gibi algılamıştım. Film yönetmenin, roman yazarın...

Görüşmek üzere...

16 Ar-da Bajar,

“Dayanılacak gibi değildi bu özgürlük.” Syf -108

Romanın dili yüz sekiz sayfaya sığdırabilecek kısa öz ve vurucu ve emekle yoğrulmuş ve sadeliği seçerek neler yapabileceğini bize gösterdi.

Romanın anlatma biçiminde ve kullandığı teknik te hem okuyucu yoran hem de zorlayan kafa karışıklığına sebep olmasını sağlayan bir anlatma biçimiyle karşı karşıya kaldım

Romanın karakterlerini ya da dahil olan kişilerin isimleri değil de meslekleriyle isimlendirmeleri ve bunların fiziksel ve ruhsal tasvirleri sinematografik sahneleri, savaşın etkilerini karakterlerin iliklerine kadar işlemeleri ve bizim gözümüzde canlandırması çok hoş oldu.

Romanın başat karakteri Zeberec(Ahmet), anayurt otelini işletirken özellikle kendi yalnızlığını, ve çatışmalarını, otelle özdeşleştirmiştir. Otelin bir sınır hatının altında kalmasıyla /ötekiler olarak ifade edilebilir / ve bu ötekiler Ankara'dan/tepeden gelenler başkenten gelmiş olanlar ya da gelecek olanları bir kadının şahsında karakterize edilmiştir trenin geliş saatini sürekli gözlemektedir ve belki de Zeberec için bir kurtuluştur

Horoz dövüşçüleri ve onun üzerinde oynan kumar /işsizliğin , çaresizliğin üretimsizliğin diz boyu olduğu / savaşların bir sonucu olduğunu da göstermektedir anlatıcı

Emekli subay da/kontrol eden, gözetleyen ya da emekliliğin sefasını sürmekte /kızını öldürmesi / otelden gelen koku, çöürmüşlüğü / umursamazlığı / ifade etmektedir

Köyden gelen temizlikçi kadın da/ toplumun bakış açısını ve kadının o zamanda /bir cinsel meta / sadece çocuk getiren , kocasını tatmin eden, ve onun dışında hiçbir hayat ve yaşam hakkı olmayan meta dışında hiçbir şeydir ki onun otelde kazandıklarını da köydeki akrabasına göndermekte ya da gelip almaktadır

Anayurt oteli ve birinci dünya savaşı ile ikinci dünya savaşının bireydeki yansımalarını, haksızlıklarını, insan ilişkilerindeki etkilerini, ve bu ülkenin kadim halkları olan Kürtlerin, Rumları, ve bakış açısını yaklaşımlarını bir kaçakçı ya da “ağacın kurdu” na indirgeyip bakış açısını da sergilemiş olup özellikle “YANGIN” sözcüğünü kullanarak göndermelerde bulunup Rumlar'ın veya başka halkların insanların isimlerini “savaşa gittim geldim isimim Haşim oldu” asimilasyon basamaklarını bize göstererek kendine varmanın ancak ölümle gerçekleşeceğini ya da bunalımın sonucu /veya insanları yönetmenin zor olduğunu(otel işletmeciliği/ve bu otel onun gerçeğine bedel olarak / ölümle taçlandırmak güzel olur diyerek intihar eder.

Bedenin sol bölümü sürekli dilendirmesi, perdenin bir ucu, ve havluların ince ve kalın renkli

çizgileri, bu cümle ya da kelimeler sürekli kullanıldı neyi ifade ediyordu acaba?

17. Nuray Turhan,

Sevgiyle hic tanışmayan, genellikle horlanan ve aşağılanan edilgen bir kişilik yapısına sahip Ceberret için Anayurt Otelı uzunca yıllar onun kendini güvende hissettiği ve dış etkenlerden korunduğu tek barınağı olmuş. Sevgisizlik, onun yaşamdan zevk almasını engellemekte ve onu acı sona doğru savurmaktadır. Fakat Gecikmeli Ankara Treniyle gelen kadın Zeberret için bir umut olur. Onun tekrar geleceğini düşündüğü için hazırlıklar yapar İç burkan hikayesi ile beni derinden üzen, otelde Zebercet ile birlikte kalan ve kurtuluşu uykuda bulan Ortalıkçı kadının bile odasına gidip onu taciz etmez. Fakat Zeberretin Umut dolu yolculuğu kısa sürede kendisiyle aynı kaderi paylaştığını düşündüğü Faruk beyin odasının tavanında ipte son bulur Tanzimat döneminde Haşim Bey tarafından yapılan konak Cumhuriyet dönemine kadar pek çok siyasi değişime tanıklık etmiştir. Yazar , erkek egemen sistem tarafından sürekli ezilen kadın sorununu,savaşın insanlarda yarattığı acıları,korkuları,şiddetin yolaçtığı acımasızlığı çok güzel harmanlayıp okuyucuya bütün bunları derinden hissettirmiştir.

Filmini kitap kadar etkileyici bulduğumu söyleyemem fakat Ömer Kavur gene de zoru başarmış.

Bu kitabı seçtiği için Cihan Hanıma çok teşekkür ediyorum .

18. Sarenur Gokben

Küçük bir şehirde (kasaba denilen) konaktan bozma bir otel ve işleten, işleri yürüten kişi Zebercet'in ve çevresinin anlatısı. Romanda içe dönük, obsesif sayılacak davranışları olan Zebercet'in ailesinden kimse yoktur. Annesi beyin bir beslemeden olan kızıdır. İlkokulu bitirince oteli çekip çevirmek için yardımcı olması için babasıyla çalışmaya başlamış, onun ölümünden sonra da bu işte devam etmiştir. Yaşamı onun dışında başkaları tarafından verilen kararlar ile belirlenen Zebercet, çok az kişinin yer aldığı kapalı dünyasında yaşamaktadır. Geçmişte askerlikte taciz? gibi olaylar başından geçmiş, geçmişi, ailesi ile bilgileri çok sınırlı olmuştur. Sevgi, kabullanma görmeden bir varolma çabasıdır. Yaşamı gecikmeli Ankara treniyle gelip bir gece otelde kalan kadınla değişmiş, giden kadını beklemeye başlamıştır. Bir tutku şeklinde kadını beklemekte ,gerçekle tüm bağlarını koparmaktadır. Otelı kapatmıştır, ancak dışarıda onanma, arkadaş arama için biraz çabalamış sonra vazgeçmiştir.

Kendine, geçmişe, ailesine öfkesi, yanında çalışan kadını, kedisini öldürmeyle yatışmaz. Suçluluk, korku ile sonu beklemektedir. Tekrar toplum içine katılma için çaba göstermeye çalışır (meyhane, sinemaya gitme gibi). Bunlar da köksüz çabalarıdır.

Bu kadar yalnızlık, çaresizlik artık kendi sonunu hazırlar. Ailede genç yaşta intihar eden bireylerle genetik bir yatkınlık var mı sorusu da sorulmuştur.

Romanda anlatıcı, günü, geçmişi birlikte anlatıyor. Geçmiş ilgili bilgiler Zebercet hatırladı diye belirtiliyor. Anlatımda geriye doğru biraz kişilerin karmaşası var. Haşim bey, Nurettin, Rüstem bey gibi. Bunlar için bazen geriye dönmek gerekti.

Bir kişinin yalnızlığı, çıkış yolu bulamaması iyi anlatılmış. Gerçekten, insan da o sıkıntıyı hissediyor. Bütün bu olayların temelinde sevgisizliğin, çocuğa bir değer verilmemesinin olması etkileyici.

Gecikmeli tren, yaşamında rol almak için gecikmeye bir gönderme mi??

Zebercet bu durumdan kendi çabasıyla çıkabilir miydi? Çevrenin rolü nedir?

19. Beyda Tozman,

Çok etkilenerek okuduğum sarsıcı, sürükleyici bir romandı. Mekan,kahramanlar öyle güzel anlatılmısti ki, odalardaki eşyalardan havluya, kediyi öldürdüğü tavadan kendini astığı ipe kadar herşeyi tanık olmuscasina,ritmini hissederek hatta kokusunu alarak okudum. gündelik yaşantıda belkide hiç dikkatimi çekmeyecek birinin,onu cinayet işletmeye kadar götürecekt, adını bile bilmediği bir kadına olan tutkulu saplantisini kısa süreli bir zaman dilimine sigdirarak bizimle buluşturan yazara hayran kaldım.

Yazarla ilgili okuduğum yüksek lisans tezinde kitabı, yazarın eşine yazdığı,hatta ancak ikisinin anlayabileceği mesajlar olduğu yazıyordu.bu açıdan da düşünmeye çalışıp,aralarındaki bağı anlamaya çalıştım.

Kitapla ilgili üzerine konuşulacak çok duygu,düşünce olduğunu düşünüyorum ancak buraya sığdırmak mümkün değil.buradan hareketle;

Gerek kitapta gerek filmde "bıyık" simgesine belirgin yer verilmiş, aslında neye vurgu yapmış olabilir diye düşündüm???

Bir diğeri

"Havlu" .havluya bütünleşmesi hatta cinsel tatmin sağlaması.neden havlu başka bir obje değil? özel bir anlamı olabilir mi?

.yine tezde; yazarın annesinin kendisini zorla fakir bir köylü kızıyla evlendirdiğini,hatta bu kızın, kurduğu spor kulubunun formalarını yıkamaktan başka bir işe yaramadığını söyleyişi, bu kızın odacı kız olabileceğini düşündürttü.sizce olabilir mi?

20. Nilhan Tuncer

(Yazılı değerlendirme göndermemiştir)

21. Resmiye Dinlemez

(Yazılı değerlendirme göndermemiştir.)

21. mustafa sütlaş

yusuf atılğan'ın "anayurt oteli" adlı romanı türkiye edebiyatının bir klasiği, ona dair duygu ve düşüncelerim her zaman için hep aynı: içerik ve anlatım açısından, içtenlik ve dil kullanımı olarak, tevazu ve yetkinliğin sergilenmesi bakımından üzerine pek çok şeyin söylendiği ama hâlâ söylenecek şeylerin olduğu, her okumada farklı bir yanı yeniden keşfedilen bir yapıt.

yabancılaşma, iletişimsizlik, yalnızlık, ötekileştirilme, sevgisizlik, çaresizlik, çıkışsızlık, cinsel yetersizlik ve açlık gibi insana dair en temel ve can alıcı konuları, sakinimsiz tartışan ve tartıştıran bir roman. yalnız içerik olarak değil biçim olarak da tüm unsurları ve özgünlükleriyle modern çağın ve modern insanın, "modern anlatım" biçimiyle yazılmış romanı. dünyanın her yerinde şimdiye değin yazılmış ve adından çok sözedilen benzer romanlardan eksiği olmadığı gibi pek çok açıdan üstünlükleri de söz konusu. kısacası her okumamda yeni şeyler keşfettiğim "kült" bir yapıt.

yüzeydeki metin aslında bir otel katibinin yaklaşık 22 günlük bir süreç içindeki yaşadıklarından ibaret. zebercet adının timsali, hem çok değerli hem de sıradan bir kahraman, içinde hepimizden bir parça taşıyan birisi, ama özgün, farklı ve özel, yine hepimiz gibi. farklı yanlarından birisi de bizlerden daha cesur olması. yaptığı şeyin farkında ve "nedensiz de olmaz mı" diyerek bizi aklımıza belki de hiç gelmeyen bir konuda sorgulatıyor. tıpkı "katip bartleby" gibi.

yazarın romana dair kendi söyledikleri ve yazdıklarından da anlaşılacağı üzere, yazarın romanı

yazdığı dönemdeki kendi hâliyle bazı koşutluklar da söz konusu. dolayısıyla pek çok eleştirmen ve romanı değerlendiren kişininin saptadığı gibi pek çok "otobiyografik" unsur romanın içinde yer alıyor. ama bu bir yusuf atılgan romanı değil.

sadece bunların anlatılmış, hem de iyi anlatılmış olması, romanı edebiyatımızda önemli bir yeri olduğu saptamasını yapmamıza elverir. ama bu roman bence bu kadarla sınırlandırılmaz.

yusuf atılgan edebiyat fakültesini bitirirken yazdığı tezinde şöyle demektedir:

"...edebiyat şahıslar, daha doğrusu şahsiyetler tarafından meydana getirilir. Şahıslar yaşadıkları muhitten, cemiyetten ayrı insanlar olmadıkları halde san'at eseri bir heyecan mahsulü olduğu için daha ziyade san'atkarın psikolojik ve ferdi cephesi ile alakadardır. San'atkar içinde bulunduğu maddi şartlardan fazla eserine kendi ruhi bünyesini aksettirir."

buradaki düşüncesini "anayurt oteli" romanına dair bir söyleşisindeki şu söyledikleriyle birlikte okursak, düşüncelerini daha somutlaştırabiliriz:

"Bilmem Anayurt Otelinde dikkat ettin mi? Keçecizade Malik Ağa vardır, orada konağı yaptıran. Konağın kapı kemerinde şöyle yazar: Bir iki iki delik / Keçeci Zade Malik. Arap rakamlarıyla 'bir iki iki delik' 1255 ediyor; şimdiki tarihle 1839 (Tanzimat Fermanı'nın ilanı), 1876'da (I. Meşrutiyet'in ilanı) Haşim Bey konağın hâkimidir. Rüstem Bey de 1908'de (İttihat ve Terakki'nin baskısıyla Kanunu Esasi yeniden yürürlüğe konur. 17 aralıkta da Osmanlı Meclisi Mebusanı açılır,) evlenir. En sonunda konak 1923'te (Cumhuriyetin ilanı) otel olur. Ben romanlarımda politik ya da toplumsal durumları böyle telmihlerle geçiştiririm. Bunlar benim toplumsal olaylara bir dokundurmam gibidir. Yeni yazmakta olduğum romanda daha belirgin bir hâlde bu konu." (Yusuf Atılgan'a Armağan, 1992, s. 67)

burada söz ettiği biçimiyle söylersek, "politik ve toplumsal olaylara böyle telmihlerle yer veririm" demesi, doğrudan bir açılımaya gidememesi bu romanın ardında başka düşüncelerin ve onların da aktarılması isteğini gündeme getiriyor. ancak yusuf atılgan aynı zamanda kişisel yaşamı bakımından yılgın bir insan. çok iyi niyetlerle başladığı bir "iş"ten, öğretmenlikten, hüsrana ve acıyla ayrı bırakılıyor, bir anlamda koparılıyor. oysa başına böyle bir şey gelmemiş olsa belki de hocası ahmet hamdi tanpınar'ı aşacak önemli bir hoca olacak. ama "komünist" olduğu gerekçesiyle başından geçen soruşturma, bu nedenle çok sevrete yaptığı öğretmenlikten atılması, köye dönüşü, ailesinin ve toprağın ondan bekledikleri yapmayı istediklerini (özellikle de yarım kalmış son romanı, 'canistan'ı da) göz önüne alacak olursak, bir edebiyatçı olarak işlevini çok daha ötelere tahayyül ettiğini düşündürüyor bize.

romanın içine yerleştirilmiş, bazı sözcük ve cümleleri bu yönde irdeleyip ve bazı özel hesaplar yaptığımızda ve metnin içinde yer alan şu sözlerden yola çıkarak başka bir değerlendirme yapmak mümkün.

"bir oteli yönetmekle bir kurumu, geniş bir işletmeyi, bir ülkeyi yönetmek aynı şeydi aslında. insan kendini, olanaklarını tanımaya, gerçek sorumluluğun ne olduğunu anlamaya başlayınca bocalıyordu, dayanamıyordu. ülkeleri yönetenler iyi ki bilmiyorlardı bunu; yoksa bir otel yöneticisinin yapabileceğinden çok daha büyük hasarlar yaparlardı yeryüzünde. defteri kapadı."

bu sözleri aklımızda tutarak, otelin açılışının 1923'te, zebercet'in ölümünün ise 10 kasım'da olduğunu dikkâte aldığımızda buradaki anlamın bir otel katibinin başından geçenlerin çok daha ilerisinde başka anlamlara gelebileceğini düşünmememiz için bir neden yok.

burada, bu anlamda bir metafor ve gönderme söz konusu ise, yani "anayurt oteli" eğer "anavatan" (otelin gerçek adı da budur) ise, otelin yöneticisi zebercet de eğer 10 kasımda ölüyorsa,

burada kastedilenin başka bir şey olduğunu çıkarmak çok daha kolay olacaktır. böyle düşündüğümüzde de "gecikmiş ankara treniyle gelen" ama bir türlü geri dönmeyen kadın "demokrasi", "toplumsal refah" ve "özgürlük/hürriyet"i simgeliyor olabilir. zebercet özünde kötü birisi değil ama takıntıları olan ve bazı konularda (hangi konular olduğuna dikkât edilmeli?) beceriksiz bir karakter. cumhuriyet'in erişilmiş olunan anda ve durumda onun önemli göstergelerinden birinin "hukukun olmayışı" olduğu gerçeğini düşünürsek buna bazı yanıtlar verebiliriz. o zaman hem kendi başına gelenler hem de cumhuriyet'in başından itibaren yapılanları eleştirmek adına bu romanı bir zorunlu ifade nesnesi, aracı, imkânı olarak da düşünebiliriz.

bir toplumun zorunlu gereksinmelerinden birisi herkesin can ve mal güvenliğidir. oysa bu taşra kentinde insanların en önemli eksikliklerinden birisinin bu olduğu anlatılmaktadır. hiçbir kişi hiçbir yerde güven içinde değildir. otele gelen birileri otel personelinin dövülebilir, hattâ öldürebilir, askerler kendi çocukları dahil herkese tecavüz edebilir, öldürebilir, öldürmeyi düşünebilir. güvenliği sağlamakla görevli polisler açıkça suçlu olan kişileri ellerinden kaçırabilir, bundan yararlanabilecek birileri örneğin bir otel katibi yanında çalışan bir ortalıkçı kadını hem de herhangi bir neden olmaksızın öldürebilir, bir taksi şoförü hak etmediği parayı güçsüz gördüğü birinden rahatlıkla alabilir, başka bir deyişle çalabilir, bir sokak satıcısı beğenmediği bir kişiye diklenebilir, bir adam parkta bir başka insana anlayıp dinlemeden saldırabilir. romanda yer alan bu örnekleri çoğaltmak mümkün. taşranın egemenleri, "okumuş" insanlar, hatta bizatihi askerler bile en azından zebercet kadar "kötü insanlar" olabilir.

öte yandan zebercet'in "eşcinsel" eğilimlerini de türkiye'nin hâliyle koşturmak mümkün. türkiye ve onu yönetenler, belki de ülke için çok iyi şeyler yapabilecek "genç erginleri" düzmekten, en azından bunu yapmayı düşünmekten başka bir şey yapmamaktadırlar. o gençlerin yaptıkları kimi işler de bu ülkenin kaderini çizen olaylar arasında sayılabilir. örneğin bir köylü kadının işvereni tarafından öldürülmesi de böyle bir ülkenin aslında gelişmiş bir ülke olmadığını bir göstergesi.

romanı bu unsurların ışığında böyle de yorumlamak ve anlamak mümkün: aslında öz olarak ülkenin geçirdiği değişim, köyü ve köylülüğü ondan alınabilecek yararı almadan onu öldürmeyi, yok etmeyi; kentlileşmeyi de (yani kapitalizmi) tüm içsel dinamikleriyle sindire sindire değil de çarpık bir şekilde ve bir şeylerin üzerine konarak, onu gaspederek yaşanan bir dönüşümle gerçekleşen bir süreci yansılamaktadır.

keza buradaki "yabancılaşma" ve "iletişimsizlik" kadar "başarısızlık / beceriksizlik" de eleştirilen bir başka unsurdur. buradaki kahramanın yukarıda açıklamaya çalıştığım metafor çerçevesinde aslında kim olduğu sorusunun yanıtı da yine romandan çıkarılabilir. bu o ülkeyi kuran ve zebercet'le aynı gün böyle bir ülkeyi terk edip giden kişidir aslında. tüm özellikleri(boy, pos, görüntü, tutum ve davranış), güzellikleri(kibar konuşması, zarıflığı, kendisine özeni, vb.) ve zaaflarıyla (yetersizlikleri, korkuları, takıntıları, akim kalan davranışları vb.) birlikte.

tüm bunlar bir modern romanın imkân ve olanakları çerçevesinde, doğrudan değil de biraz da belirsizlik boyutu yüksek biçimde ve sanki doğrudan kişisel bir mesele anlatılır gibi anlatılmış. burada da aslında arendt'in dediği gibi "kişisel olanın aslında politik" olduğu gerçeği vurgulanmak istenmiş bence.

bunları söylerken iki unsuru daha düşünceme kanıt olarak sunabilirim. bunlardan ilki "aylak adam"la "anayurt oteli"nin en başta söylediğimiz roman unsurları açısından benzerliğidir. bir romancı, ardarda aynı konuları işlediği iki roman yazıyorsa, bunlardan ikincisinde ilkinin üstünde, fevkinde bir şeylerin aranması gerekir düye düşünüyorum. özellikle tarihe ve tarihsel boyuta yönelik yapılan vurgular, bu ikinci romanda buna dair fazladan bir şeylerin olduğu düşüncesini kuvvetlendiriyor. burada bitmemiş roman "canistan"daki düzlemin özgün yaşam/ülke benzerliği unsurunun daha doğrudan olması da bunu desteklemektedir.

ikincisi ise üniversitedeki hocası ahmet hamdi tanpınar'a dair yakınlığı ve ona dair duygu ve düşünceleri, ondan aldığı feyze yaptığı vurgudur. tanpınar'ın "saatleri ayarlama enstitüsü" de ülke ile anlaşılan gerçekliğin koşutluğu bağlamında düşünüldüğünde tam da öğrencisinin yaptığıın onu örnek almak olduğunu düşündürmektedir.

kısacası "anayurt oteli" hem bireysel hem de toplumsal düzlemde sosyolojik bir olgu analizi ve çözümleme olarak da bize sunulmuş iyi bir kaynaktır. dolayısıyla hem roman olarak, hem de bir kuramsal kitap olarak da çok değerlidir.